

Regionalt planforum 24.09.2020 – referat sak 2

Sted:	Digitalt på teams
Tid:	24.09.2020 kl. 12-13.20
Møteleder:	Ole Remi Hausner
Referent:	Christina Solhaug Joakimsen

Sak 1: Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2021-2032 – Nesseby kommune

Deltakere:

Ole Remi Hausner	Ole.remi.hausner@tffk.no	Areal- og transportplanlegger, TFFK
Charles Petterson	Charles.petterson@tffk.no	Ass. avd.leder plan, folkehelse og kulturarv, TFFK
Christina Solhaug Joakimsen	christinajoakimsen@tffk.no	Arealplanlegger, TFFK
Helga Elisabeth Instanes	Helga.instanes@tffk.no	Samferdsel, TFFK
Randi Ødegård	Randi.odegard@tffk.no	Konservator, TFFK
Yassin Nyang Karoliussen	Yassin.karoliussen@tffk.no	Rådgiver kulturvern, TFFK
Kenneth Ronald Fox	Kennet.ronald.fox@tffk.no	Samferdsel, TFFK
Synnøve Thingnæs	Synnove.thingnes@tffk.no	Spesialrådgiver arkeologi, TFFK
Britt Hjørdis Somby	Britt.hjordis.somby@tffk.no	Seniorrådgiver folkehelse, TFFK
Lone Høgda	fmtrlah@fylkesmannen.no	Seniorrådgiver plan, Fylkesmannen i Troms og Finnmark
Charlotte Larsen Berg	Charlotte.larsen.berg@forsvarsbygg.no	Arealplanlegger, Forsvarsbygg
Markus Torstad	Markus.torstad@kartverket.no	Kartverket
Steinar Vaadal	Steinar.vaadal@kartverket.no	Fylkeskartsjef, Kartverket
Anita Andreassen	anan@nve.no	Senioringeniør, NVE
Anders Guttorm	Anders.guttorm@mattilsynet.no	Seniorinspektør, Mattilsynet
Ann Kristin Standheim	Ann.kristin.strandheim@husbanken.no	Seniorrådgiver, Husbanken
Marit Anne J. Bongo	Marit.anne.j.bongo@samedigg.no	Rådgiver areal og miljø, Sametinget
Bror Myrvang	Bm@bedriftskompetanse.no	Prosjektarbeider, Bedriftskompetanse
Oddleif Nilsen	Oddleif.nilsen@nesseby.kommune.no	Virksomhetsleder teknisk, Nesseby kommune

Hanne Iversen	Hanne.iversen@gmail.com	Varaordfører, Nesseby kommune
Olaf Trosten	Olaf.trosten@nesseby.kommune.no	Administrasjonssjef, Nesseby kommune

Møtereftrat

- Møteleder Ole Remi Hausner ønsket velkommen
- Praktisk info
- Opprop og gjennomgang av de enkelte deltakerne

Innledning v/Nesseby kommune

- Hanne, varaordfører innleder.
  - Politisk har vært med fra starten og styrker det videre planarbeidet. Takker for muligheten for å få være med i planforumet
  - Planstrategien som er vedtatt nå gir bedre forutsetning for å jobbe mer kunnskaps- og planbasert. Mye enighet internt i kommunen, lite motstridende uenigheter og konflikter. Mye adhoc til nå, gjort det vanskelig å posisjonere seg med langsiktig planlegging.
  - Viktig å bestå som egen kommune. Krever langsiktig planlegging. Lite kunnskap om planlegging til nå, samfunnsdelen gir godt grunnlag som kunnskapsøkning. Bruke planverket for bl.a. å bedre søknader om tilskudd.
- Olaf, administrasjonssjef:
  - Powerpointfremvisning (vedlegges)
  - Planlegging av samfunnsdel startet i fjor
  - Sterk forankring politisk om sjøsamisk fokus.
  - Kunnskapsgrunnlaget viktig. Planstrategi vedtatt enstemmig.
  - Planprogram planlegges sendt ut medio oktober
  - Fokus på medvirkning. Få gode innspill slik at planen blir gjenkjennbar for alle
  - Coronatiltak virker begrensende. Det kan bli en utfordring for omfang og gjennomføring av medvirkning.
  - Utfordringsbilde: liten befolkningsstørrelse, lite og sårbart næringsliv, forfallende boligmasse, økende krav til kommunale tjenester. Mange utpendlere i kommunen bidrar til lite næringsliv.
  - Alternative utviklingsretninger – de tre B'er
  - Stolt av å være en sjøsamisk kommune. Godt forankret politisk og ønsker å bygge videre på det.
  - Hovedmål og satsningsområder. Barn og unge stort satsningsområde.
  - Gjennomgående perspektiver og plantema
  - Utredninger
  - Framdrift og medvirkning

Innspill sektormyndigheter

Fylkesmannen

- takker for god presentasjon, berømmer kommunen for god planstrategi og planprogram språklig sett. Lettlest og informativt, kan leses av de fleste.

- Nesseby typisk småkommune: små steder – store utfordringer. Viktig at kommunen tenker gjennom hvilke planer man vil ha og trenger – og hvilke tema som er gode nok å ha i samfunnsdelen. Styre ressursbruken.
- Andre utredninger av bærekraftsmål: Nye Asker. Kortfatta og oversiktlig hvordan de har gjennomgått alle målene. Rapport «Nye Asker kommune tuftet på FNs bærekraftsmål». Veldig bra at kommunen fokuserer på dette.
- Hva med det flerkulturelle, og det internasjonale samfunnet? Hvordan ivaretas/integreres dem? Viktig å gå fra “vi og dem” til “oss”.
- Medvirkning et foredrag i seg selv, kan ha eget særmøte om det.
- Barnerepresentant i plansaker og ungdomsråd viktige parter. Flere å involvere, også andre råd (eldre, personer med nedsatt funksjonsevne)
- Universell utforming i samfunnsplanlegging stort tema i seg selv, ikke bare i arealdelen. F.eks. lagt opp til spredt boligbygging, kan skape utfordringer.
- Tar gjerne et besøk til Nesseby for å snakke mer om barn og unge og universell utforming.
- Flott skrevet og informativt. Veldig godt i gang!

Kommentar Nesseby:

- Ønsker Lone hjertelig velkommen om hun ønsker å komme til Nesseby
- Flerkulturelle: ledermøte i dag med samme problemstilling. Ekstra viktig å ivareta det flerkulturelle samtidig som man har fokus som sjøsamisk kommune
- Spredt boligbygging naturlig del av samfunnet i Nesseby kommune. Forrige arealdel la opp til det, og fylkesmannen var imot det. Fører til mange disp.saker, som er uheldig og vanskelig.

Fylkesmannen: skjønner det med spredt boligbygging. Men vil bli problematisk mtp. kommunale tjenester. Finne gode løsninger viktig

Fylkeskommunen, folkehelse

- Positiv til rekkefølgeordningen kommunen har lagt opp til, at samfunnsdelen kommer før arealdelen.
- Folkehelse og oversiktsarbeid, kunnskapsgrunnlag. Vet at kommunen allerede har gjort en del og håper at det som er gjort tas med videre.
- Tilbudt kommunen oppfølging og bistand flere ganger, og håper de tar imot det
- Håper ikke ting blir foregrepet før bred medvirkningsprosess. Ønsker beskrivelse og metode for fremgangsmåte til medvirkning.
- Savner å ha med hele sivilsamfunnet, få med alle grupper. Gjelder også eldre og unge utenom rådene, da det gjerne er de ressurssterke som engasjerer seg der.
- Positivt med barnehage i medvirkningen. Viktig å involvere de ansatte og hvordan medvirkningen bør foregå – de kjenner metodene
- Sterkere medvirkningsprosesser opp mot skolene positivt
- Ikke la koronatiltak virke begrensende. Bruk mindre fokusgrupper ved behov, spørreskjemaer, m.m.
- Ang. FNs bærekraft. Gjør det lokalbasert og gjenkjennelig.

NVE

- Ser normalt ikke aktivt på samfunnsdelen, mer på arealdelen og ev. temaplanen
- Støtter det andre sier om lettlest og oversiktlig
- NVE tema og utfordringer som berører Nesseby:
  - Ikke størst utfordring med skred i bratt terreng
  - Mange vassdrag, og verna vassdrag.

- Kvikkeleire påvist flere plasser, eks. vegvesenet i veiutbygginger
- FNs bærekraftsmål: KS med skriv om kommuner som var tidlig ute med dette. Se på sammenlignbare kommune, eks. Ibestad kommune.
  - <https://www.ks.no/fagomrader/samfunnsutvikling/barekraft/hvordan-jobber-kommunesektoren-med-barekraftsmalene/>

Kommentar kommunen: skjønner at NVE sine områder mest relevant for arealdelen.

Planprogrammet legger vekt på klimatilpasning knytta til havstigning, stormflo, kvikkeleire, m.m.

Håper på god dialog i hele prosessen fra samfunnsdel til arealstrategier og til slutt arealdel.

Kommentar møteleder: Anbefaler nylig gjennomført webinar om FNs bærekraftsmål i kommunal planlegging: <https://distriktssenteret.no/arrangement/webinar-for-kommuner-fns-baerekraftsmal-i-kommunal-planlegging/>

Fylkeskommunen, plan

- Planprogrammet fremstår som gjennomtenkt og godt forankret i bærekraftsmålene. Positivt at bærekraftsmålene ikke ses på som ei plukklister, men at alle målene er relevante og må ses helhetlig.
- Positivt med politisk verksted for forankring av samfunnsplanlegging på politisk nivå. Aktiv involvering av politikerne er viktig, spesielt innenfor samfunnsplanlegging som kan være vanskelig å få grep om (arealplanlegging er lettere å få dem interessert).
- Savner forankring administrativt. Hvem følger opp planarbeidet (styringsgruppe), hvem jobber med planen (arbeidsgruppe), hvor involvert er ledere/medarbeidere innen ulike sektorer og fagområder (ressursgrupper)? Kommer ikke frem av planprogrammet.
- God oversikt i SWOT og alternative utviklingsretninger (de tre B'er). Planprosessen burde søke etter hvordan disse skal balanseres.
- Viktig å huske hva et planprogram er ment for og hva som kreves i loven (PBL §4-1). Loven veldig konkret og kortfattet (se vedlagt skriftlig innspill).
- Kapittel 4 og 8 kan leses som resultatet av utredninger og planprosesser, da de inneholder mye mål, strategier og tiltak som passer bedre i selve samfunnsplanen.
- Omfanget av medvirkning ser bra ut, flott at det legges opp til mye møter og medvirkning! Særlig fokuset på barn og unge. Veldig bra at man gjør mer enn det som er minstekrav i PBL, det er et bra utgangspunkt for en godt forankret plan i befolkningen, administrativt og politisk.
- Møtevirksomheten kan konkretiseres mer både om deltakere og tema som skal være gjenstand for diskusjon – og hvilke metoder som ønskes brukt i møtene. Eksempler kan være workshop, seminar, barnetråkk, fokusdag, walk and talk, bransjemøter, m.m.
- Utarbeide møter og diskusjoner slik at konklusjoner også kan videreføres til arealdelen på senere tidspunkt. Dvs. ikke snakke om konkrete områder, men mer på overordna nivå (arealstrategier).
- Politikerne bør også involveres, gjerne med egne temamøter i f.eks. formannskapet eller kommunestyret. Ellers anbefaler vi også at politikerne deltar på medvirkningsmøtene beskrevet, enten det er ordfører selv eller medlemmer fra kommunestyret, formannskap eller andre utvalg. Politiske deltakere og plassering i utvalg kan gjerne være tilpasset tema for medvirkningsmøter/-prosesser.
- Bærekraftutredning: Nye Asker kommuner har en trenivåutredning av bærekraftsmålene. Nivå 1 overordna med kommunal betydning. Nivå 2 med muligheter og utfordringer lokalt. Nivå 3 med mål og strategier for ulike temaer som tjenesteutvikling og samfunnsutvikling.

- <https://distriktssenteret.no/artikkel/bruk-fns-baerekraftsmal-i-kommuneplanleggingen/#target-0>
- <https://distriktssenteret.no/wp-content/uploads/2019/12/sluttrapport-FNs-baerekraftsmal-felles-kommuneplan-nye-Asker-kommune.pdf>
- Ferske veiledere på LNFR-spredd og planlegging i sjø, som er greie å ha i bakhodet
- Ressurser:
  - [MED Ungdom i fokus](#)
  - [Barnetråkk](#)
  - Pål Tanggaard – Prosesslederboka, lær å lage gode prosesser og møter. Praktiske eksempler og konkrete metoder for å lede gode møter og prosesser.
  - Facebook-gruppe «Lokalt klimaarbeid»

Kommentar fra kommunen:

- Mange gode innspill, som de ønsker å ta med i planprogrammet videre
- Jobber godt administrativt selv om det ikke fremkommer av planprogrammet – mange møter med kommunale fagsjefer
- Ønsker møtereferatet raskt utsendt for å kunne implementere innspill

Fylkeskommunen, kulturarv

- Godt gjennomarbeida planprogram
- Godt grunnlag i vedtatt kulturminneplan. Viktig å følge opp satsningsområdene videre i samfunnsplanen
- Stortingsmelding utgitt i vår med nye nasjonale mål i kulturminnepolitikken. Der skal kulturminner/kulturmiljø bidra til bærekraftig utvikling i samfunnsplanlegging
- Bra at kulturminner ses opp mot bærekraftsmålene i planprogrammet. Kommer med konkret skriftlig eksempler.
- Kulturminner skal vurderes i samfunnssikkerhet og beredskap – en del av miljøverdiene
- Fremheve museene sin plass i samfunnsplanen, flott museum i Varangerbotn. Kunnskapsinstitusjon, som bidrar til bolyst og tilhørighet. Har et viktig samfunnsoppdrag, involvere dem i medvirkning.

Sametinget

- Berømmer planprogrammet og planstrategien.
- Det samiske godt gjennomarbeida og ivaretatt i kunnskapsgrunnlag og planstrategi
- Regner med at medvirkningsopplegget også vil gjelde for det samiske
- Bemerket i planstrategien at det har vært utfordringer med samisk språklig kunnskap i barnehagesektor – kan tas med videre i samfunnsdel

Kommentar kommunen: presiseres at mange gode innspill til planstrategien passer til planprogram og samfunnsdel, og tas med videre i denne prosessen.

Husbanken

- Kommunen ønsker å styrke planarbeidet sitt. Legger stor vekt på kobling mellom kommuneplan, kommunedelplaner og økonomiplan. Glad at planprogrammet sier at kommunens boligpolitikk skal utvikles med tydelig tilsnitt av boligsosial tenkning gg at boligsosiale forhold og vanskeligstiltes situasjon skal styrkes i politikken.

- Når det er beslutta at samfunnsdelens handlingsdel er ett med økonomiplanen, tenker Husbanken at det legges til rette for årlig drøfting av boligsosiale og boligpolitiske problemstillinger. Veldig bra! Da er forankringa i plansystemet på plass.
- Påpeker viktige utfordringer i kunnskapsgrunnlaget som boligmangel, familier med lav inntekt, høy andel rusmisbrukere. Disse utfordringene oppsummert i planprogrammet, peker på boligmassen og at den ikke er tilpasset fremtidig behov, peker på krav til kommunale tjenester øker. Under utforming av utfordringer til mål sier kommunen at de vil styrke de sosiale tjenestene og bygge 100 nye boliger. Husbankens anbefaling i den sammenheng er forankra i den nasjonale boligsosiale strategien «Bolig for velferd» - se bolig og tjenester i sammenheng. Det blir veldig viktig, da man kan forebygge at folk blir vanskeligstilt på boligmarkedet og hjelpe dem som er vanskeligstilt til å beholde egne bolig.
- Hvordan kan kommunen bidra til at boligene som bygges er i henhold til befolkningens behov – legges det til rette for varierte boliger og hvordan skal de som har behov for oppfølging få tjenestene de trenger og hvordan skal alt organiseres.
- Uklart i planprogrammet hvordan de ulike tjenestene medvirker. Har tidligere i møtet beskrevet prosessedelse og ledere i alle tjenestene er involvert i den prosessen. Veldig bra. Kunnskapsgrunnlaget viser at kommunen har god kompetanse, spesielt innen rus og psykiatri – viktig å bruke deres kunnskap.
- Medvirkning fra brukere og brukerorganisasjoner. Kan være vanskelig å få i tale grupper uten særlige talspersoner, f.eks. flerkulturelle. RIO, rusmisbrukernes interesseorganisasjon, er ivrige på deltakelse i slike prosesser.
- Sagt mye bra om barn og unge og at det er satsningsområde. Glad for at metoden leie til eie er nevnt. Kanskje også lavinntektsfamilier kan etablere seg i det nye boligfeltet i Varangerbotn. Viktig med gode utleiemuligheter for de som ikke kommer inn i boligmarkedet av ulike grunner.
- Minner om lavinntektsfamilier som både bor trangt og som leier. Ekstra sårbar gruppe. Tipser om at helsedirektoratet m.fl. har nylig lansert «oppvekstprofil», 9. september. Vise noen av kommunens styrker og utfordringer og skal kunne brukes i planarbeid opp mot barn og unge.
- Eldre. Både liten befolkning, spredt bebyggelse og utdatert boligmasse. Gir utfordringer ved utforming av helse- og omsorgstjenester – hvordan skal dette organiseres? Viktig med medvirkning fra de som jobber med dem/dette i kommunen. Legge til rette for egne boliger og at folk kan bo hjemme så lenge som mulig.
- Mye bra om universell utforming og sosiale møteplasser. Aldersvennlige og tilgjengelig omgivelser og møteplasser viktige grep som er bra for alle.
- FNs bærekraftsmål: støtter tips om distriktssenteret. Også rapport fra Nordlandsforskning «Strekk i laget»
  - <http://www.nordlandsforskning.no/publikasjoner/strekk-i-laget-en-kartlegging-av-hvordan-fns-barekraftsmal-implementeres-i-regional-og-kommunal-planlegging-article6041-152.html>

Kartverket

- ros til kommunen for samarbeid med Tana kommune ang teknisk føring av planer og forvaltning av kommunalt planregister. Benytt det samarbeidet når plankart skal ut på høring, da kontrollerer Kartverket den tekniske kvaliteten på planer og ser til at den tilgjengeliggjøres i regional høringsbase og nasjonale baser.

Mattilsynet

- ikke lest dokumentene
- usikker på hvem som har mottatt saken/planen hos Mattilsynet

Avslutning

Bror Myrvang: veldig mye tilbakemeldinger og mye å lære. Mye nytt (oppvekstprofil) og som de ikke har vært i dybden på. Ønsker å implementere alle endringsforslagene, som ender opp som høringsforslag for planprogram.

Ordfører: lærerikt og mange innspill som kan tas med videre. Mye faglig påfyll som politiker. Takker for alle innspill.

Innsendte innspill

Forsvarsbygg

Til informasjon ønsker vi å spille inn at Nyborgmoen skyte- og øvingsfelt planlegges videreført i Forsvaret, men det er for tidlig å si noe om omfanget. Dette må likevel håndteres nærmere i arealdelen når den tid kommer.

TFFK, plan

Viktig å huske hva et planprogram er ment for og hva som kreves i loven (PBL §4-1):

Lovkrav	Kommunens planprogram
Formål med arbeidet	Kapittel 2. Kapittel 3, 5 og 6 også, som grunnlag bak formålet.
Planprosess med frister og deltakere	Kapittel 15
Opplegg for medvirkning	Kapittel 15
Grupper som antas å bli særlig berørt	Delvis, kapittel 10.
Alternativer som vil bli vurdert	Kapittel 7
Behov for utredninger	Kapittel 13

Kapittelgjennomgang:

Kapittel 1	Innledning	OK
Kapittel 2	Målsetting med planarbeidet	OK. «Prosesskompetansen i kommunens organisasjon styrkes» - savner oppfølging av dette under medvirkning
Kapittel 3	Overordna trekk og utviklinger	OK som grunnlag
Kapittel 4	FNs bærekraftsmål	påpeker behov for og ønske om utredning, men fremstår som et resultat av en slik utredning. Usikker på om det tilhører i planprogrammet.
Kapittel 5	SWOT	OK som grunnlag. Inkorporere i kap 3?
Kapittel 6	Utfordringer oppsummert.	OK. Inkorporeres som oppsummering til kapittel 3?
Kapittel 7	Alternative utviklingsretninger	OK fremstilling. Bør diskuteres hvordan det skal følges opp under medvirkning
Kapittel 8	Forslag til visjon, mål og satsningsområde	Leses som om samfunnsdelen er ferdig utarbeidet og avklart før prosessen er startet. Tallfestede målsettinger bør baseres på konkrete

		kunnskapsgrunnlag og utredninger. Usikker på om kapittelet tilhører i planprogrammet.
Kapittel 9	Gjennomgående perspektiver	OK.
Kapittel 10	Lovpålagte, særskilte hensyn til reindriften	OK. Inkorporeres i kapittel for medvirkning?
Kapittel 11	Andre tema enn prioriterte satsningsområder	OK, men også tema i kapittel 9 og 10 er lovpålagt.
Kapittel 12	Arealstrategi	Bra at arealstrategi vektlegges. Kapittelet leses derimot som et resultat, heller enn utgangspunkt for diskusjon og medvirkning i planprosessen
Kapittel 13	Utredningsbehov	OK.
Kapittel 14	Sammenhengende planverk	OK.
Kapittel 15	Fremdriftsplan og medvirkning	Kan med fordel splittes opp i egne kapitler? Medvirkningsopplegget bør avklares i mer detalj.

TFFK, kulturarv

Kommuneplanens samfunnsdel vil være en viktig arena for samordning av kommunale del- og temaplaner. All kommunal sektorplanlegging skal være forankret i kommuneplanens samfunnsdel. Det inkluderer hensynet til kulturminner, kulturmiljøer og landskap.

Det er veldig positivt at kommunen har fått ferdigstilt egen delplan for kulturminner i 2019, og at dette er synliggjort i kunnskapsgrunnlaget til planstrategien og samfunnsplanen. Det er viktig at målene i kulturminneplanen tas med videre i arbeidet med både samfunnsdelen og kommunens arealplan, og at satsninger følges opp i økonomiplan og handlingsplaner.

Nye nasjonale mål for kulturminnepolitikken

Regjeringen la i april 2020 fram nye nasjonale mål for kulturminnepolitikken (Meld. St. 16 (2019-2020) <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20192020/id2697781/>). Samtidig oppheves de eksisterende målene. Kulturminne er i den nye stortingsmeldinga døpt om til kulturmiljø. Målene er som følger:

- Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø
- Kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom helhetlig samfunnsplanlegging
- Et mangfold av kulturmiljø skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk

Alle disse målene har sin plass i arbeidet med kommunens samfunnsplan.

Forvaltningen av kulturminner er ofte på dagsorden når kommunen utarbeider arealplaner eller i arbeidet med reguleringsplaner, og fylkeskommunens kulturarvteam vil komme med innspill når kommunes arealplan skal til behandling. Kulturminner og kulturarv er også en del av samfunnsplanleggingen. Kulturminner/kulturmiljø skaper tilhørighet og identitet i lokalsamfunnet, og kan også knyttes til folkehelse, reiseliv og oppvekst.

Vi ser at kulturminnenes betydning for reiseliv og aktiviteter er tatt med i samfunnsdelen knyttet til FNs bærekraftsmål nr.11; Bærekraftige byer og samfunn. Vi vil også spille inn at bygningsvern og gjenbruk og ny bruk av gamle bygninger også føyer seg inn i klimamålene. Det vil også være en naturlig del av bærekraftsmål nr. 13, ved å velge klimavennlige materialer og kortreise byggeråstoffer.

Samfunnssikkerhet og klimatiltak

All planlegging i kommunen, også kommuneplanens samfunnsdel, skal fremme samfunnssikkerhet ved å forebygge risiko for tap av liv, skade på helse, miljø, viktig infrastruktur og materielle verdier. Det er viktig at også kulturminner er en del av samfunnsdelens behandling av samfunnssikkerhet. Kulturminner er både en del av miljøverdiene og de materielle verdiene i kommunen.

Tap av kulturminner som følge av klimaendringer er særlig aktuelt. Fram mot år 2100 vil klimaet bli varmere, med mer nedbør, kortere snøsesong og stigende havnivå. Et fuktigere og varmere klima vil gi økt fare for råte- og insektskader på verneverdige bygninger. Kystens og fiskeriets kulturminner ligger gjerne utsatt til i strandsonen, hvor økt erosjon kan gjøre skade på kulturminnene.

Museum i samfunnsplanen

Museer er kompetansesentre og er viktige kunnskapsinstitusjoner og møtesteder i sine lokalsamfunn. De er også sentrale i utvikling av opplevelser, reiseliv og stedsutvikling. Ringvirkningene museene gir i lokalsamfunnet de er en del av er betydelige, og favner ulike deler av samfunnslivet. Museer i små lokalsamfunn får ofte en enda viktigere rolle, sammen med kommunen og øvrige kulturinstitusjoner i utvikling av samfunnet de er en del av.